

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΨΧ84

7^η Διάλεξη

Διδάσκουσα: Αρετή Τσινού, PhD
atsinou@psych.uoa.gr

Κύρια Σημεία Διάλεξης

Μη λεκτική συμπεριφορά των ασθενών με ψυχικές διαταραχές

Η Σιωπηλή Γλώσσα των Συναισθημάτων. Κεφάλαιο 11. Σελ. 189-212 (Παπαδάκη Μιχαηλίδη, Πεδίο, 2012)

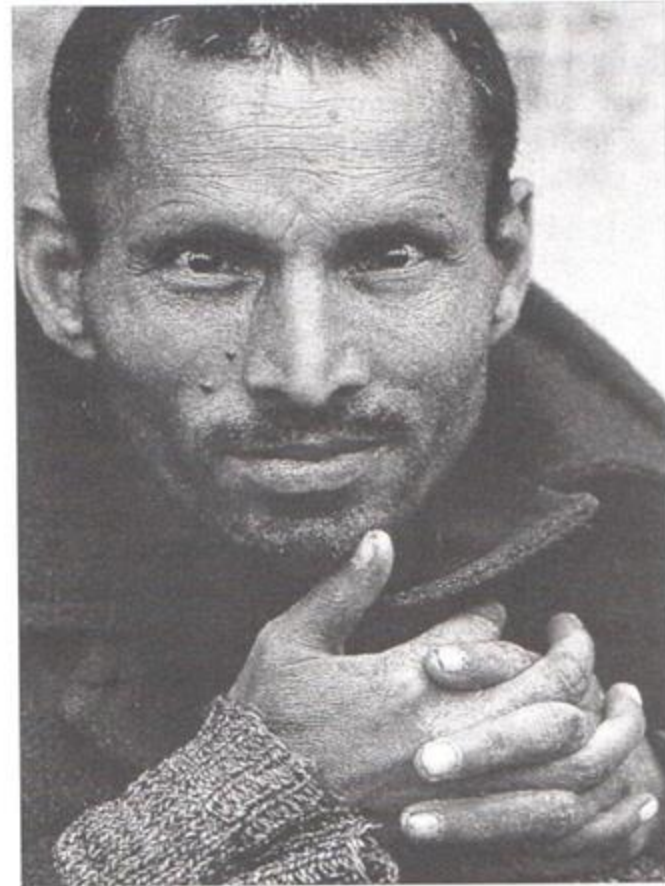
- 🤪 Προβλήματα μη λεκτικής επικοινωνίας ασθενών με σχιζοφρενικές διαταραχές.
- 🤪 Προβλήματα μη λεκτικής επικοινωνίας ασθενών με συναισθηματικές διαταραχές ή διαταραχές της διάθεσης.
- 🤪 Προβλήματα μη λεκτικής επικοινωνίας ασθενών με αγχώδεις διαταραχές.
- 🤪 Προβλήματα της μη λεκτικής επικοινωνίας ασθενών με αυτιστικές διαταραχές.
- 🤪 Μη λεκτική συμπεριφορά και ψυχικές διαταραχές.

Μη Λεκτική Συμπεριφορά και Ψυχικές Διαταραχές

- Τα ψυχικά διαταραγμένα άτομα συνήθως απομονώνονται γιατί δημιουργούν **εντάσεις** (και προβλήματα) στους άλλους και στον εαυτό τους **στρες** και **απογοήτευση**.

Όλα τα κανάλια
πληροφοριών
(επικοινωνίας)
στέλλουν μηνύματα
για την κατάσταση του
ατόμου: βλέμμα,
ντύσιμο, φροντίδα
εαυτού.

*Η πλειοψηφία των ασθενών με ψυχικές διαταραχές
έχουν μειωμένες κοινωνικές δεξιότητες και προκαλούν αμηχανία,
ένταση και αγχώδη ατμόσφαιρα στις σχέσεις.*

Μη Λεκτική Συμπεριφορά και Ψυχικές Διαταραχές

Χαρακτηριστικά των διαταραγμένων ατόμων που **(δυσνητικά) βελτιώνονται με ψυχοθεραπεία:**

- α. Η ανικανότητα παροχής αμοιβών (άυλων, π.χ. χαμόγελο, φιλικό άγγιγμα).
- β. Η εγωκεντρικότητα και η έλλειψη ενσυναίσθησης.
- γ. Η έλλειψη αυτοεκτίμησης.
- δ. Η διαταραγμένη αντίληψη και η υπερβολική ευαισθησία.
- ε. Οι φόβοι και οι φοβίες για τους άλλους ανθρώπους.

Μη Λεκτική Συμπεριφορά και Ψυχικές Διαταραχές

Σε σχέση με τη μη λεκτική επικοινωνία:

Ορισμένα χαρακτηριστικά των ατόμων αυτών είναι:

- Η άχρωμη φωνή.
- Η μη συγχρονισμένη ομιλία.
- Η απαθής και ασυμβίβαστη έκφραση στο πρόσωπο.
- Η αποφυγή της οπτικής επαφής.
- Η προβληματική σωματική στάση.
- Η έλλειψη φροντίδας για την εμφάνιση.

Τι κάνουμε; Προϋποθέσεις Θεραπείας

- ✓ Πιο εύκολα θεραπεύονται:
 - α. φυσικά και νοητικά ικανοί ασθενείς που επιθυμούν να θεραπευτούν
 - β. με έμπειρο θεραπευτή που αποδίδει τη συμπεριφορά του ασθενή **στην παθολογία** και όχι στην έλλειψη κοινωνικότητας (βλ. ταινία “Joker”).
- Οι έμπειροι θεραπευτές πρέπει να εκφράζουν τα συναισθήματά τους (αποδοχής και κατανόησης) για να γίνονται αντιληπτά.

Προϋποθέσεις Θεραπείας

- Να αποφεύγουν να δημιουργούν αρνητικό κλίμα ακόμα κι αν προκαλούν εντάσεις οι ασθενείς.
- Οι δυσκολίες είναι μεγάλες καθώς μεγάλο μέρος της μη λεκτικής συμπεριφοράς **δεν ελέγχεται από τη συνείδηση**
!!! Δεν ξεχνάμε: Η αρνητική συμπεριφορά των ασθενών οφείλεται στην παθολογία τους (ή μήπως όχι πάντα;).

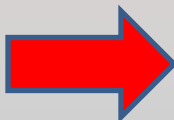

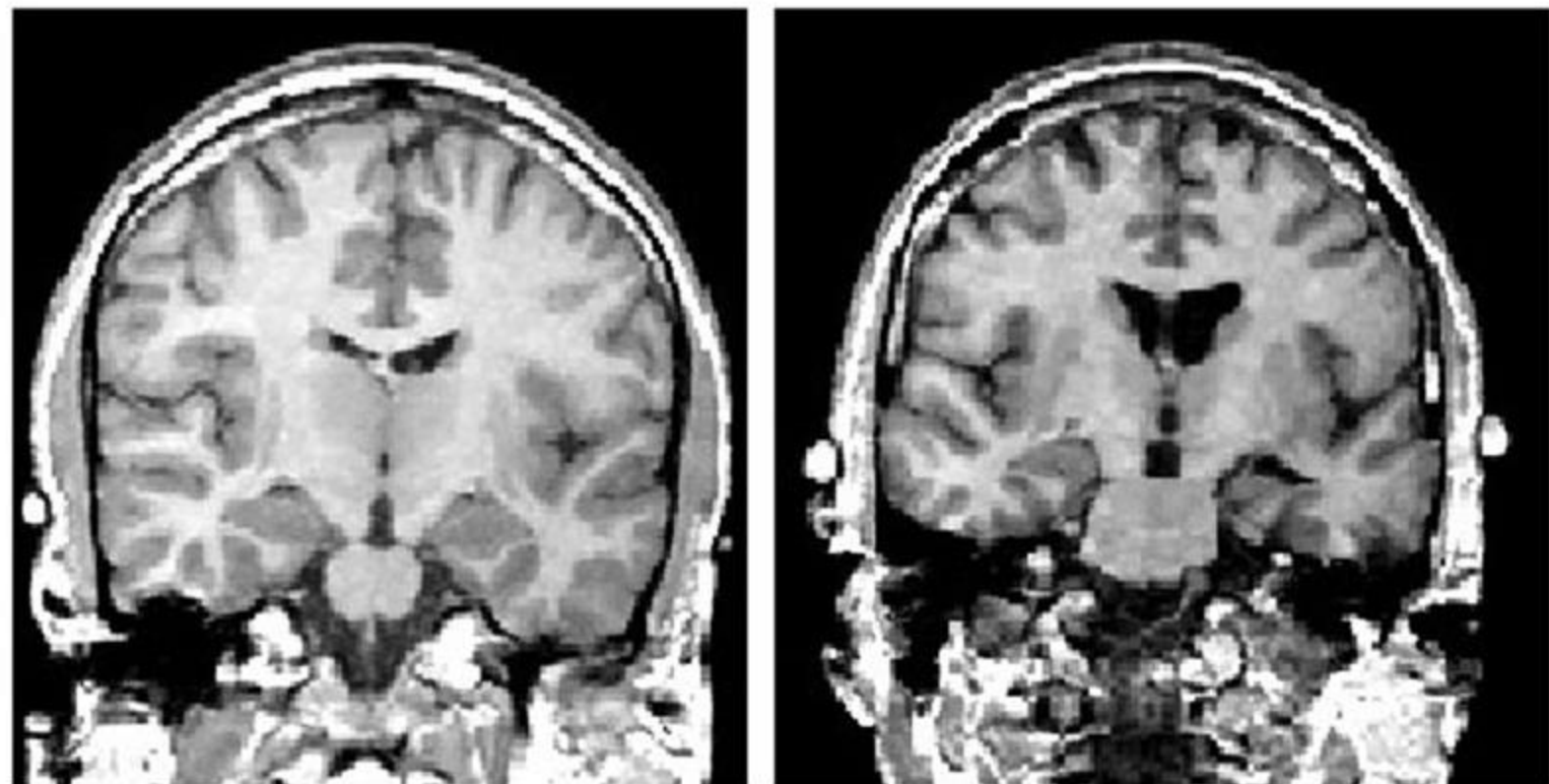
Προβλήματα της Μη Λεκτικής Επικοινωνίας Ασθενών με Σχιζοφρενικές Διαταραχές

Σχιζοφρενικές διαταραχές (Ομάδα ψυχώσεων) εμφανίζονται:

- Είτε λόγω **εγκεφαλικών παραγόντων** (μιας λεπτής νευροφυσιολογικής και χημικής δυσλειτουργίας).
 - Είτε/και λόγω **περιβαλλοντικών παραγόντων** (αδιάφορες μητέρες, επιβαρυνμένο οικογενειακό περιβάλλον, απώλειες, καταστροφές, συγκρούσεις εχθρότητες).
- Τα συμπτώματα: **διαταραχή σκέψης, αντίληψης, βούλησης, του συναισθήματος, δυσκολία έναρξης και διατήρησης διαπροσωπικών σχέσεων.**

<https://www.youtube.com/watch?v=lcZx6OCOTPc>

Left: Brain of a healthy control subject
Right: Brain of a schizophrenic patient

Προβλήματα της Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με Σχιζοφρενικές Διαταραχές

- Ανικανότητα παροχής αμοιβών
- Έντονη εγωκεντρικότητα
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Διαταραχές στην αντίληψη
- Φοβίες
- Παραβίαση των κοινωνικών κανόνων (ειδικά όταν η οικογένεια είναι προβληματική / διαλυμένη)

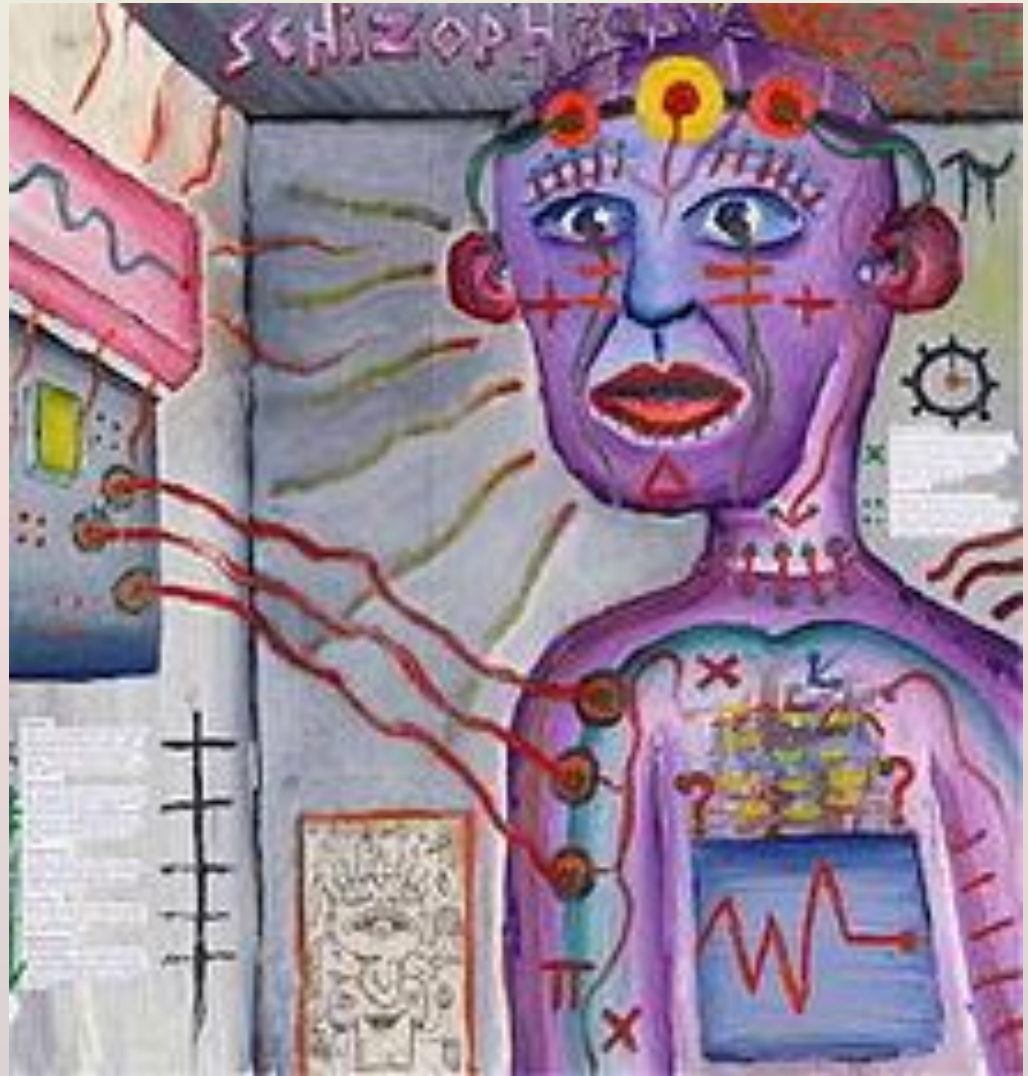

Προβλήματα της Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με Σχιζοφρενικές Διαταραχές

- Στο λόγο χρησιμοποιούν **λίγες έννοιες για συναισθήματα** – μιλούν περισσότερο για **πράγματα, το χώρο, τα φυσικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων**.
- ➔ • Ενδείξεις κοινωνικής απόσυρσης/ ισοπέδωσης (Argyle, 1983).
- ➔ • Η διαταραγμένη μη λεκτική επικοινωνία: Χαλαρή/ λανθασμένη κωδικοποίηση αποκωδικοποίηση των σημάτων (Mandal, 1986).

Πορτραίτο ατόμου που
πάσχει από
σχιζοφρένεια, το οποίο
αντιπροσωπεύει τη
διαστρεβλωμένη
αντίληψη, που έχει για
την πραγματικότητα.

Προβλήματα της Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με Σχιζοφρενικές Διαταραχές

- Η εμφάνιση.
- Οι χειρονομίες.
- Η στάση του σώματος (σταυρωμένα χέρια, σώμα πλάγιο) .
- Η ομιλία (αναλόγως, αποδιοργανωμένη, παραληρηματική...).
- Η έλλειψη οπτικής επαφής αποτελεί πολύ σημαντική ένδειξη (Rutter, 1973, 1976, 1977).
- Περιορισμένες κοινωνικές δεξιότητες.
- Ακόμα και σε παιδιά (ενίοτε και στους γονείς τους).

Προβλήματα Μη Λεκτικής Επικοινωνίας Ασθενών με **Συναισθηματικές Διαταραχές ή Διαταραχές της Διάθεσης**

- **Διάθεση** είναι ο καθολικός και σταθερός συναισθηματικός τόνος που βιώνεται εσωτερικά (Μάνος, 1988). Παραδείγματα: κατάθλιψη – μανία και η ανάμεσα διάθεση.
- Η μη λεκτική επικοινωνία επηρεάζεται πολύ από τις **εναλλαγές της διάθεσης**.
- Σε **φάση μανίας**: τα άτομα γελάνε πολύ, είναι η ψυχή της παρέας, ακόμα και αδικαιολόγητα / υπερβολικά μεγάλη ευφορία.

https://www.youtube.com/watch?v=h_cSoU5kC70

Προβλήματα Μη Λεκτικής Επικοινωνίας Ασθενών με **Συναισθηματικές Διαταραχές ή Διαταραχές της Διάθεσης**

- **Κατάθλιψη:** αβάσταχτα συναισθήματα ενοχής, αθλιότητας, αναξιότητας κ.λπ.
- Φωνή άχρωμη, μονότονη, προς τα κάτω κλίση του σώματος και του κεφαλιού, ελάχιστη οπτική επαφή, όχι διευκρινιστικές κινήσεις- χειρονομίες.
- Ακουμπούν περισσότερο το σώμα και τα μαλλιά τους (όπως και τα άτομα με παρανοειδή σχιζοφρένεια).

Προβλήματα Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με **Αγχώδεις Διαταραχές**

- **«Άγχος»:** η δυσάρεστη συναισθηματική κατάσταση που προκαλεί αισθήματα έντασης, φόβου, τρόμου.

(βλ. επόμενη διαφάνεια)

- Χρήσιμο το άγχος, συνηθισμένο αλλά μπορεί να γίνει παθολογικό...
- 5-8% (++) του πληθυσμού πάσχει από μόνιμο άγχος.
- <https://www.youtube.com/watch?v=Xr7Qt2qID0I>

Προβλήματα Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με **Αγχώδεις Διαταραχές**

Άγχος: Συνοδεύεται από **διέγερση του συμπαθητικού συστήματος:** Το Συμπαθητικό Νευρικό Σύστημα (μέρος του Αυτόνομου Νευρικού Συστήματος (ΑΝΣ)) **ελέγχει ακούσια** όλες τις αυτόματες λειτουργίες του οργανισμού όπως την **λειτουργία της καρδιάς, της αναπνοής, της πέψης** κ.α. και περιλαμβάνει δύο κλάδους:

- Το Συμπαθητικό Νευρικό Σύστημα (ΣΝΣ) και
- Το Παρασυμπαθητικό Νευρικό Σύστημα (ΠΝΣ)

Προβλήματα Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με **Αγχώδεις Διαταραχές**

- Το ΣΝΣ ευθύνεται για την διέγερση όλων των συστημάτων του οργανισμού (εκτός των τριών που διεγείρει το ΠΝΣ).
- Επίσης προετοιμάζει το σώμα για ανάληψη έντονης δραστηριότητας (*περίπτωση έκτακτης ανάγκης, αντίδραση «φυγής ή πάλης»*) προκαλώντας **αύξηση του καρδιακού ρυθμού και του ρυθμού της αναπνοής, αλλά και μείωση της λειτουργίας του πεπτικού.**

Προβλήματα Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με **Αγχώδεις Διαταραχές**

- **Κοινωνικό άγχος:** υπερβολική ευαισθησία, εγωκεντρικότητα, χαμηλή αυτοεκτίμηση, εσωστρέφεια, ψυχρότητα, αίσθημα αδικίας, τα άτομα νιώθουν δυστυχημένα.
- **Η μη λεκτική συμπεριφορά** τους: πολλές κινήσεις αγχώδεις και άσκοπες, το σώμα είναι τεταμένο, άκαμπτο, ελάχιστη οπτική επαφή και χαμόγελα, πρόσωπο σε υπερένταση.. μιλάνε γρήγορα, μονότονα, φωνή ανομοιόμορφη, βαριά αναπνοή, λάθη..

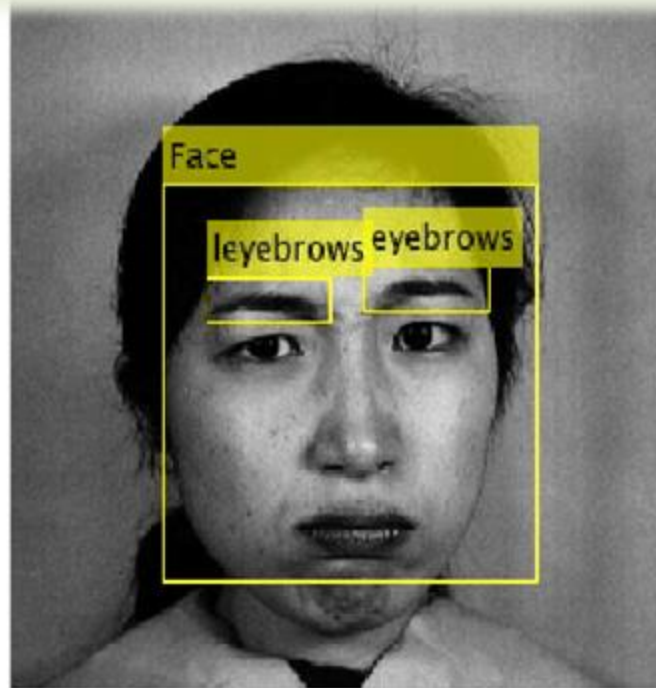
TYPES OF POSTURE

1) Fatigue posture

2) Easy posture

3) Rigid posture

Eye brow corner detection

<https://www.youtube.com/watch?v=-PtIGnoJIXA>

<https://www.mdpi.com/1424-8220/23/23/9402>

Προβλήματα της Μη Λεκτικής Επικοινωνίας

Ασθενών με **Αυτιστικές Διαταραχές**

- Οι ΑΔ εμφανίζονται νωρίς με ακανόνιστη ή μη οπτική επαφή, άκαμπτη στάση του σώματος
 - Στερεοτυπικές κινήσεις (χτυπάνε το κεφάλι/ τα χέρια).
 - ασυμβατότητα μεταξύ κινήσεων και συναισθήματος.
 - Έκφραση στο πρόσωπο.
 - Προβληματική αποκωδικοποίηση μηνυμάτων.

https://www.youtube.com/watch?v=en_8Fq7zMuc

Προβλήματα της Μη Λεκτικής Επικοινωνίας Παιδιών με **Συναισθηματικές Διαταραχές**

- Τα σεξουαλικά κακοποιημένα παιδιά: έντονη και αδικαιολόγητη επιθετικότητα, πόνους στην κοιλιά, πόδια διπλωμένα στην κοιλιά, κεφάλι προς τα κάτω (Renvoise, 1982).

<https://www.youtube.com/watch?v=KpzqkOYDgTU>

- Δυσκολία κωδικοποίησης & αποκωδικοποίησης μη λεκτικών σημάτων (Camras, Grow & Ribordy, 1983). Μειωμένη εκφραστικότητα και ευαισθησία.
- Ποια είναι η φορά αυτών των ενδείξεων; Μειωμένη εκφραστικότητα ως αιτία της κακοποίησης ή το ανάποδο; (Philippot, Feldman, & McGee, 1991).

